

« zurück blättern vor »

RYSOWAĆ v. imp., ab 1550. **1)** ‘spalten, einreißen, aufreißen, platzen’ – ‘pokrywać się rysami, pękać’: 1564 MAĆZ 345c *Rospádliny / risowánie / fzczepánie*. o 1597 SkarKazSej 705b, SPXVI *uftáwicznje się mury Rzeczypospoli: wáfzey ryfuią*. o (1612) 1622 Miask.Ryt. 78, L *Zawarte pary rysuią skały, Waląc i mury, i zroste waty*. o (1689) 1693 Haur Sk. 380, L *Najmocniejszye kamienice rysuią się, i są obaleniu podległe*. o [LBel.] (1791) 1800–1801 Dmoch.II. 2 30, L *Pług rysuię w ziemi brózdzy i skiby odwała*. – MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **2)** ‘gravieren, ritzen’ – ‘grawerować, rytować, ryć,’: 1572 BudBib 2.Par 2/7, SPXVI *pošli mi teraz człowieká [...] coby vmiął ryfować y ryć*. o 1579 SkarŻyw 507, SPXVI *ná drzewie / frebrze / y złoćie / y żelezie ryfował*. o 1585 KlonŻal D4, SPXVI *Niechay go sławny Phidias sam leie ze zlotá / Niech ryfuię Scopas*. o 1683 Lub.Rozm. 195 *Bo stylus znaczy się po polsku: pręt stalowy albo spila do rysowania na blasze albo czym innym*. o 1684 W.Koch.Dz.B. 437 *On chciwie barzo słucha z przyrodzonej chęci I złote słowa w żywej rysuje pamięci*. o (†1812) 1953 Tremb.Różne 39, DOR *Tu się gonić z kochanką przy miłych powiewach lub nieprzytomnej imię rysować na drzewach*. o (1903) 1931 Łoz.Wł.Praw. I 118, DOR *Szklá weneckie (...) a mianowicie szklenice, puhary, kielichy rysowane i złocone*. – SPXVI, CN, TR, L, SW, DOR. **3)** ‘zeichnen, Konturen nachzeichnen, ein Abbild zeichnen’ – ‘kreślić kontury czegoś lub czyjaś podobiznę’: 1629 Birk.Głos 148 *Tenże Chrystus Pan zostawił lineamenta, to jest / rysowanie ciała swego na prześcieradlech / w ktore obwiniony w grobie leżał*. o †1640 Nab.Poez. 175 *ta malina piórem rysowana, Z rąk bogini miłości jej samej oddana*. o (1737) 1973 Fontana 37 *A jeśliby się fabryka ta miała [...] rysować [...] tak żeby [...] ukazała się w tych rysach culpa nieostrożności [...] architekta*. o 1745–1756 Chm.Ateny 449 *o ogniu dyskurs wyrażając, malowali po papierze smoki, zmiie, węże, y piórem rysowali*. o 1777–1779 Kluk Rośl. 3 238, L *Zboża na śpichlerzu często przewietrzać się, przesyypwać i rysować mają*. o (†1849) 1949 Słow. Listy I 82, DOR *Malarze przy stolikach rysują karykatury i często korzystają z twarzy przytomnych sawantek*. o 1933 Iwasz.J.Panny 57, DOR *Rysując parasolką na piasku rozmaite desenie, mówiła bez przerwy*. – CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **4)** ‘zerteilen, schneiden’ – ‘dzielić, kroić’: TR. o **Etym:** **1)** mhd. *rîzen* v., ‘zerreißen; einritzen; schreiben; zeichnen’, LEX. **2)** nhd. *reißen* v., ‘auseinanderbrechen; ritzen, einritzen, zeichnen’, GRI. o **Der:** *obrysować* v. pf., (16. Jh.) 1963–1968 GlosyKórn II 219, SPXVI, zuerst geb. L, nur für Inh. 3; *porysować* v. pf., 1556–1557 DiarDop 108, SPXVI *Także też i RP gdy obaczego gospodarza nie ma, także też prędko prysowawszy się upaść musi*. o (1593) 1772 Gorn.Sen. 428, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1,

2, 3; *zrysować* v. pf., ‘zerreißen, zerspringen, zerkratzen’, 1561 Leop.Amos 6
12, L *Pan fkarze dom większy upadem, a dom mniejszy zrysowaniem*.
Zuerst geb. L; *narysować* v. pf., ‘zeichnen’, 1587 GórnRozm L2, SPXVI *iáko
owo málarz z grubá ná początku to co ma wymálowác wolq náryfsuie / abo
węgłem fkrefla*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 3; *poresować* v. pf., ‘zerreißen,
zerspringen’, [hapax] 1588 ActReg, SPXVI, nur für Inh. 1; *rysownik* subst.
m., ‘Graphiker, Zeichner’, (†1611) 1613 SyrZiel 523, SP17, zuerst geb. TR,
nur für Inh. 2, 3; *wyrysować* v. pf., 1881 Przyb.Idealy 177, DOR, zuerst geb.
CN, nur für Inh. 3; *odrysować* v. pf., ‘zeichnen, abzeichnen, umreißen’, 1646
WojszOr 135, SP17, zuerst geb. TR, nur für Inh. 2, 3; *wrysować* v. pf., 1684
W.Koch.Dz.B. 227, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 2, 3; *przerysować* v. pf.,
‘von einer Vorlage abzeichnen’, 1683–1686 Solsk.G.2 128, L, zuerst geb. L,
nur für Inh. 3; *rysunek* subst. m., ‘Zeichnung’, 1765–1784 Mon. 65 360, L,
zuerst geb. TR, nur für Inh. 3; *zarysować* v. pf., 1801–1805 N.Pam. 14 265,
L, zuerst geb. L, nur für Inh. 3; *dorysować* v. pf., vor 1900 Spas., Sw,
zuerst geb. L, nur für Inh. 3; *orysować* v. pf., [hapax] vor 1904 Jeż, Sw,
zuerst geb. Sw, nur für Inh. 3.

« zurück blättern vor »